

С. В. Тютюнник, к.е.н., доцент,
професор кафедри організації обліку та аудиту,
Д. С. Бондаренко, здобувач вищої освіти за ступенем магістр,
спеціальність «Облік і оподаткування»
Полтавська державна аграрна академія

ДИНАМІКА ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Одним із чинників впливу на рівень платоспроможності та фінансового стану підприємства є стан розрахунково-платіжних відносин. Тому дослідження динаміки дебіторської заборгованості в сучасних умовах господарювання набуває особливої актуальності.

Проаналізуємо динаміку та структуру дебіторської заборгованості підприємств України за видами економічної діяльності за 2012-2017 рр. за інформацією Державної служби статистики України (табл. 1) [1].

Проведені дослідження (табл. 1) свідчать, що в структурі дебіторської заборгованості в цілому по Україні за 2012-2017 рр. переважала інша поточна дебіторська заборгованість (її частка коливалась від 47,4 % у 2013 р. до 65,3 % у 2016 р.) та дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (частка коливалась від 31,7 % у 2016 р. до 46,8 % у 2013 р.), найменша частка припадає на дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом (частка зростає від 3,0 % у 2016 р. до 5,8 % у 2013 р.). У 2017 р. порівняно з 2012 р. дебіторська заборгованість зросла в 2,0 раза, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – на 91,7 %, за розрахунками з бюджетом – на 25,7 %, інша поточна дебіторська заборгованість – у 2,2 раза.

У структурі дебіторської заборгованості сільського, лісового та рибного господарства також домінуючі позиції займають інша поточна дебіторська заборгованість (частка коливається від 47,9 % у 2013 р. до 89,2 % у 2016 р.) та дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (частка коливається від 10,2 % у 2016 р. до 49,3 % у 2013 р.). На дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом припадає 0,6 % - 2,9 % упродовж періоду дослідження. У 2017 р. порівняно з 2012 р. дебіторська заборгованість збільшилася у 4,3 раза, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – у 2,3 раза, за розрахунками з бюджетом – у 3,0 раза, інша поточна дебіторська заборгованість – у 6,3 раза.

По галузі «Промисловість» у структурі дебіторської заборгованості переважає дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (54,6 % - 60,9 %) та інша поточна дебіторська заборгованість (34,2 % - 39,1 %), на дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом припадало 5,1 % - 9,9 %. Упродовж періоду дослідження дебіторська заборгованість зросла в 2,3 раза, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – у 2,6 раза, за розрахунками з бюджетом – на 24,1 %, інша поточна дебіторська заборгованість – у 2,3 раза.

Таблиця 1

**Динаміка та структура дебіторської заборгованості підприємств України
за видами економічної діяльності за 2012-2017 рр.**

Ро- ки	Дебіторська заборгованість - всього		У тому числі					
			за товари, роботи, послуги		за розрахунками з бюджетом		інша поточна дебіторська заборгованість	
	сума, млн. грн	у %	сума, млн. грн	у %	сума, млн. грн	у %	сума, млн. грн	у %
У цілому по Україні								
2012	1701397,3	100,0	781226,9	45,9	96443,2	5,7	823727,7	48,4
2013	1778103,7	100,0	831598,6	46,8	103603,4	5,8	842901,7	47,4
2014	1962772,1	100,0	891073,5	45,4	100716,4	5,1	970982,2	49,5
2015	2517203,5	100,0	1059630,0	42,1	114525,1	4,5	1343048,4	53,4
2016	3945631,4	100,0	1251394,5	31,7	116496,7	3,0	2577740,2	65,3
2017	3459248,2	100,0	1497545,9	43,3	121240,6	3,5	1840461,7	53,2
Сільське, лісове та рибне господарство								
2012	85340,5	100,0	41044,7	48,1	2455,9	2,9	41839,9	49,0
2013	98290,2	100,0	48430,0	49,3	2725,5	2,8	47134,7	47,9
2014	151461,0	100,0	67227,0	44,4	3469,8	2,3	80764,2	53,3
2015	342782,5	100,0	114882,4	33,5	5252,1	1,5	222648,0	65,0
2016	1092111,3	100,0	111360,1	10,2	6731,4	0,6	974019,8	89,2
2017	365703,9	100,0	93521,0	25,6	7285,4	2,0	264897,5	72,4
Промисловість								
2012	498079,0	100,0	274711,3	55,1	47588,7	9,6	175779,0	35,3
2013	512093,2	100,0	279745,6	54,6	50483,0	9,9	181864,6	35,5
2014	595111,0	100,0	339549,8	57,1	52042,7	8,7	203518,5	34,2
2015	767422,2	100,0	431852,6	56,3	56456,7	7,3	279112,9	36,4
2016	990702,4	100,0	549123,8	55,4	54047,1	5,5	387531,5	39,1
2017	1166430,7	100,0	710933,4	60,9	59078,1	5,1	396419,2	34,0
Фінансова та страхова діяльність								
2012	140351,4	100,0	45088,3	32,1	626,5	0,5	94636,6	67,4
2013	115847,9	100,0	43488,9	37,5	763,5	0,7	71595,5	61,8
2014	124933,6	100,0	41492,1	33,2	491,9	0,4	82949,6	66,4
2015	135549,7	100,0	28849,0	21,3	689,4	0,5	106011,3	78,2
2016	114167,7	100,0	19385,9	17,0	672,0	0,6	94109,8	82,4
2017	152140,5	100,0	22256,0	14,6	678,9	0,5	129205,6	84,9

Дещо інша структура спостерігається по галузі «Фінансова та страхова діяльність»: частка іншої поточної дебіторської заборгованості коливається від 61,8 % до 84,9 %, дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги – від 14,6 % до 37,5 %, за розрахунками з бюджетом - 0,4 % - 0,7 %. У 2017 р. порівняно з 2012 р. дебіторська заборгованість зросла на 8,4 %, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зменшилася – на 50,6 %, за розрахунками з бюджетом та інша поточна дебіторська заборгованість збільшилися відповідно на 8,4 %, – на 36,5 %.

Проаналізуємо динаміку частки дебіторської заборгованості у валюті балансу підприємств України за видами економічної діяльності за 2012-2017 рр. (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка частки дебіторської заборгованості у валюті балансу підприємств України за видами економічної діяльності за 2012-2017 рр.

Роки	Дебіторська заборгованість, млн. грн	Валюта балансу, млн. грн	Частка дебіторської заборгованості у валюті балансу, %
У цілому по Україні			
2012	1701397,3	5419686,1	31,4
2013	1778103,7	5712274,8	31,1
2014	1962772,1	5994265,6	32,7
2015	2517203,5	8073783,4	31,2
2016	3945631,4	9991791,2	39,5
2017	3459248,2	9961779,1	34,7
Сільське, лісове та рибне господарство			
2012	85340,5	276651,8	30,8
2013	98290,2	313096,8	31,4
2014	151461,0	390607,0	38,8
2015	342782,5	685844,9	50,0
2016	1092111,3	1537319,1	71,0
2017	365703,9	911614,1	40,1
Промисловість			
2012	498079,0	1755815,8	28,4
2013	512093,2	1872235,9	27,4
2014	595111,0	2010917,3	29,6
2015	767422,2	2356486,3	32,6
2016	990702,4	2790399,5	35,5
2017	1166430,7	3142639,6	37,1
Фінансова та страхова діяльність			
2012	140351,4	420809,7	33,4
2013	115847,9	366595,2	31,6
2014	124933,6	335333,9	37,3
2015	135549,7	324714,1	41,7
2016	114167,7	303759,1	37,6
2017	152140,5	353430,4	43,0

Одержані результати (табл. 2) свідчать, що в цілому по Україні частка дебіторської заборгованості у валюті балансу коливалася від 31,1 % у 2013 р. до 39,5 % у 2016 р. По галузі «Сільське, лісове та рибне господарство» вона була в межах від 30,8 % у 2012 р. до 71,0 % у 2016 р. Питома вага дебіторської заборгованості у валюті балансу по галузі «Промисловість» коливалася від 27,4 % у 2013 р. до 35,5 % у 2016 р. По галузі «Фінанси та страхова діяльність» найнижче значення було у 2013 р. – 31,6 %, а найвище – у 2017 р. – 43,0 %.

Таким чином, найкращий стан розрахунково-платіжних відносин в економіці України спостерігався в 2012-2015 рр. (частка дебіторської заборгованості у валюті балансу була в межах 31-32 %), а у 2016-2017 рр. відбулося незначне погіршення (частка зросла до 34-39 %, а по галузі «Сільське, лісове та рибне господарство» навіть до 71%).

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.